

98. Torstaina 19 päivänä lokakuuta 1989

kello 14.15

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi rikoslain 2 luvun muuttamisesta 3013

Hallituksen esitys n:o 82

Lakivaliokunnan mietintö n:o 11

Suuren valiokunnan mietintö n:o 117

2) Ehdotus laiksi Pohjoismaiden välillä yhteispohjoismaisten laitosten ja niiden henkilökunnan oikeudellisesta asemasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä „

Hallituksen esitys n:o 85

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 27

Suuren valiokunnan mietintö n:o 118

3) Ehdotus laiksi Espanjan ja Portugalin Euroopan talousyhteisöön liittymisestä johtuvan Suomen ja Euroopan talousyhteisön väliseen vapaakauppasopimukseen tehdyn kolmannen lisäpöytäkirjan sekä Suomen ja Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja sen jäsenvaltioiden väliseen vapaakauppasopimukseen tehdyn toisen lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä „

Hallituksen esitys n:o 94

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 28

Suuren valiokunnan mietintö n:o 119

4) Ehdotukset laiksi liikevaihtoverolain 16 ja 27 §:n muuttamisesta sekä

laiksi eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta 3014

Siv.

Hallituksen esitys n:o 115

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52

Suuren valiokunnan mietintö n:o 126

5) Ehdotus laiksi tasausverolain

10 §:n muuttamisesta 3020

Hallituksen esitys n:o 120

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47

Suuren valiokunnan mietintö n:o 121

6) Ehdotus laiksi sokeriverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 123

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48

Suuren valiokunnan mietintö n:o 122

7) Ehdotus laiksi valkuaisverosta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 126

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49

Suuren valiokunnan mietintö n:o 123

8) Ehdotus laiksi lannoiteverosta annetun lain muuttamisesta 3021

Hallituksen esitys n:o 124

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50

Suuren valiokunnan mietintö n:o 124

9) Ehdotus valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksien lisäämisestä vuonna 1989 „

Siv.

	Siv.		Siv.
Hallituksen esitys n:o 138		Hallituksen esitys n:o 134	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51		Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 20	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 125		Suuren valiokunnan mietintö n:o 131	
10) Ehdotus laiksi Karttakeskuksesta	3021	17) Ehdotus laiksi tapaturmavirastosta annetun lain muuttamisesta	3023
Hallituksen esitys n:o 84		Hallituksen esitys n:o 133	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46		Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 22	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 120		Suuren valiokunnan mietintö n:o 133	
11) Ehdotus laiksi vesilain muuttamisesta	„	Esitellään:	
Hallituksen esitys n:o 55		18) Hallituksen esitys n:o 173 perhe-eläkejärjestelmän kokonaisuudistusta koskeviksi laeiksi	„
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 16		19) Hallituksen esitys n:o 184 laiksi poikkeusmenettelystä palo- ja pelastustoimen käyttökustannusten valtionosuuksia myönnettäessä	3028
Suuren valiokunnan mietintö n:o 127		20) Hallituksen esitys n:o 187 laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain muuttamisesta ja voimassaoloajan jatkamisesta	3029
12) Ehdotus laiksi öljyjätämaksusta annetun lain muuttamisesta	„	21) Hallituksen esitys n:o 188 laiksi yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 127		22) Hallituksen esitys n:o 189 laiksi kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun lain 8 §:n kumoamisesta	„
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 17		23) Hallituksen esitys n:o 191 laiksi kotimaasta tapahtuvaan aluksen hankintaan myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain muuttamisesta	„
Suuren valiokunnan mietintö n:o 128		24) Hallituksen esitys n:o 193 laeiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain 1 §:n ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ..	„
13) Ehdotus laiksi ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta	3022	25) Hallituksen esitys n:o 194 asuntotuotantolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 130			
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16			
Suuren valiokunnan mietintö n:o 129			
14) Ehdotukset laeiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta sekä pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain 11 §:n kumoamisesta	„		
Hallituksen esitys n:o 102			
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19			
Suuren valiokunnan mietintö n:o 130			
15) Ehdotus laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta	„		
Hallituksen esitys n:o 156			
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 21			
Suuren valiokunnan mietintö n:o 132			
16) Ehdotukset laeiksi työehtosopimuslain 2 §:n ja eräiden mainittuun lakiin liittyvien lakien muuttamisesta ..	„		

Siv.

26) Ed. Soininvaaran ym. lakialoite
n:o 83 laiksi rikkipäästöjen verottami-
sesta 3033

27) Ed. Jouppilan ym. lakialoite n:o
85 laiksi tulo- ja varallisuusverolain
101 §:n muuttamisesta 3035

28) Ed. Rantasen ym. lakialoite n:o
86 laiksi rintamasotilaseläkelain 9 §:n
muuttamisesta „

29) Ed. Laaksosen ym. lakialoite n:o
87 laiksi vuodelta 1990 toimitettavassa
valtionverotuksessa sovellettavista ve-
roasteikoista ja veroprosenteista sekä
laiksi perintö- ja lahjaverolain 12 ja
14 §:n muuttamisesta „

30) Ed. P. Leppäsen ym. lakialoite
n:o 88 laiksi auto- ja moottoripyöräve-
rosta annetun lain 17 §:n muuttamises-
ta „

Pöydällepanoa varten esi-
tellään:

31) Ulkoasiainvaliokunnan mietin-
tö n:o 29 sen johdosta, että eduskun-
nan tietoon on saatettu asetus kehitys-
maista peräisin olevien tavaroiden tulli-
ja tuontimaksuetuuksista annetun ase-
tuksen muuttamisesta (A n:o 13) „

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnä
oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edel-
liseen täysistuntoon, sekä edustajat Aalto-
nen, Bärlund, Halonen, Ikonen, Jansson,
Kanerva, Kärhä, Liikanen, Louekoski, Lou-
vo, Paakkinen, Peltari, Pesola, Puhakka,
Puolanne, Salolainen, Suominen, Uitto, Ur-
pilainen ja Vistbacka.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat
edustajat Juhantalo ja Paloheimo.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

**1) Ehdotus laiksi rikoslain 2 luvun muutta-
misesta**

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 82

Lakivaliokunnan mietintö n:o 11
Suuren valiokunnan mietintö n:o 117

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suu-
ren valiokunnan mietintö n:o 117. Ensin
sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen
ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen
käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksy-
tään keskustelutta 4 c §, 2 luvun otsikko,
voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan
päättäneeksi.

**2) Ehdotus laiksi Pohjoismaiden välillä yh-
teispuhjoismaisten laitosten ja niiden henki-
lökunnan oikeudellisesta asemasta tehdyn
sopimuksen eräiden määräysten hyväksymi-
sestä**

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 85
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 27
Suuren valiokunnan mietintö n:o 118

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suu-
ren valiokunnan mietintö n:o 118. Ensin
sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen
ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen
käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksy-
tään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja ni-
mike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan
päättäneeksi.

**3) Ehdotus laiksi Espanjan ja Portugalin
Euroopan talousyhteisöön liittymisestä joh-
tuvan Suomen ja Euroopan talousyhteisön
väliseen vapaakauppasopimukseen tehdyn
kolmannen lisäpöytäkirjan sekä Suomen ja
Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja sen jäsen-
valtioiden väliseen vapaakauppasopimukseen
tehdyn toisen lisäpöytäkirjan eräiden mää-
rysten hyväksymisestä**

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 94

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 28
Suuren valiokunnan mietintö n:o 119

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 119. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laiksi liikevaihtoverolain 16 ja 27 §:n muuttamisesta sekä laiksi eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 115
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52
Suuren valiokunnan mietintö n:o 126

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 126. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Käsittelyssä on liikevaihtoveron ja vakuutusmaksuveron korotus. Viime keväänä täällä käsiteltiin maaliskuun viimeisenä päivänä mm. liikevaihtoveron väliaikaista korottamista koskenutta hallituksen esitystä. Se liittyi silloin revalvaation hoitopakettiin. Ei pitäisi tietysti vanhoja muistella, mutta silloin kuitenkin tuli tältä paikalta sanottua, että se korotus, joka silloin oli käsittelyssä ja esityksen mukaan puoleksi vuodeksi, ei tule jäämään väliaikaiseksi. Silloin oli kysymys puolen prosenttiyksikön korotuksesta liikevaihtoveroon.

Edellä sanottuja ajatuksia esittäessäni silloin en osannut edes kuvitella, että nyt, kun

wäliaikainen korotus on marraskuun lopussa päättymässä, hallitus on esittämässä siihen näiden kaksinkertaista liikevaihtoveron korotusta eli joulukuun alusta tänä vuonna yhden prosenttiyksikön korotusta liikevaihtoveroon. Näin siis käsitelimme keväällä liikevaihtoveron korotusesitystä, joka olikin vain alkuruokaa sille, mitä nyt on tulossa.

Liikevaihtoveron korotus ja yleensä kuluksen verotukseen siirtyminen on periaatteessa oikea toimenpide ja kannatettava, mutta se ei voi toteutua oikeudenmukaisella eikä hyväksyttävällä tavalla näin, että se on erillisenä asiana, koska sen vaikutus kansan tulonjakoon on hyvin kielteinen. Kun kuluksen verotusta lisätään, on samalla edellytettävä, että välitön verotus kevenee, ja toisaalta, että niiden, joilla ei ole verotettavia tuloja tai joilla ne ovat hyvin pienet, asemaa vastaavasti parannetaan.

Hallituksen verolinja on kuitenkin merkinnyt sitä, että suhteellisen alhaisissa tuloluokissa olevat ihmiset eivät ole saaneet kovinkaan tuntuja verohelpotuksia. Joissakin tapauksissa eivät ole saaneet ollenkaan, vaan verotus on jopa kiristynyt. Tällaisten henkilöiden ja perheiden osalta liikevaihtoveron korotus on puhdasta verorasituksen kasvua. Kun tällaista tapahtuu, on tätä hallituksen esitystä pidettävä tältä osin todella vahingollisena ja huonosti perusteltavissa olevana. Siis välittömän verotuksen alentaminen nimenomaan niissä tuloluokissa, joissa liikevaihtoveron korotus eniten tuntuu, on välttämätöntä. Näin hallitus ei ole veropolitiikkaan menetellyt.

Toisaalta on ikävällä todettava, että nykyinen hallitus ei ole vienyt eteenpäin perusturvauudistusta sellaisella tasolla, että se korvaisi edes niitä menetyksiä, joita useissa tapauksissa tulee lapsiperheille, pientä eläkettä saaville, opintotuen tai työttömyysturvan varassa eläville. Näiden väestöryhmien, vaikeuksissa olevien kansalaisten, asemaa ei ole parannettu niin, että heidän maksukykynsä liikevaihtoveron korotus huomioon ottaen olisi kehittynyt positiivisesti. Kun näin on, on liikevaihtoveron korotus yksittäisenä toimenpiteenä sellainen, jota ei kristillisen liiton eduskuntaryhmä voi hyväksyä.

Viime keväänä, kun käsiteltiin puolen prosenttiyksikön väliaikaista liikevaihtoveron korotusta, hallitus ilmoitti, että liikevaihtoveron tuotto tänä vuonna nousee 600 mil-

joonalla markalla. Esityksen perusteluissa, joka nyt on käsittelyssä, todetaan, että liikevaihtoveron korotus merkitsee 2,5 miljardin markan liikevaihtoverotuoton lisäystä vuositasolla. Kun näitä lukuja verrataan käsittelyssä olevan kuluvan vuoden tulo- ja menoarvion muutoksiin eli lisäbudjettiin, näkyy, että liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut ovat viime syksynä tehtyyn budjettiin verrattuna 3 560 000 000 markkaa suuremmat kuin ne olivat varsinaisessa budjetissa. Eli liikevaihtoveron tuotto on tänä vuonna 3,5 miljardia markkaa viime syksynä arvioitua suurempi. Nämä hallituksen ilmoittamat luvut eivät tältä osin oikein osu yhteen lisäbudjetin lukujen kanssa. Toki tähän varmasti löytyy viisaita selityksiä, mutta on kuitenkin selvästi nähtävä, että liikevaihdon perusteella kannetaan näin paljon enemmän verotuloja. Ja kun tiedetään liikevaihtoverotuksen vaikutus nimenomaan suhteessa pienituloisten käytettävissä oleviin tuloihin, ovat nämä luvut hämmästyttävän suuria.

Näillä luvuilla voidaan tietysti monella tavalla leikkiä, voidaan ja on perusteltua esittää, että tuotoilla pitäisi samanaikaisesti, kun liikevaihtoveroa vielä kiristetään, parantaa nimenomaan lapsiperheiden, pienempien eläkkeiden, opintotuen ja työttömyysturvan varassa elävien asemaa, jotta he selviytyisivät kasvavasta liikevaihtoverorasituksesta. Sehän menee hintoihin ja sitä kautta kansan maksettavaksi.

Herra puhemies! Koska tämä hallituksen liikevaihtoveron korotusesitys ei sovi yhteen verouudistuksen kanssa ja koska sen rinnalla perusturva ei parane ja kun lisäksi tämä liikevaihtoveron korotus ei ole sillä tavalla valikoiva, että se kohdistuisi voimakkaasti esimerkiksi ympäristöä kuluttavaan taikka muuhun kerskakulutukseen vaan iskee myös välttämättömyystarvikkeisiin kovin raskaasti, tämä esitys on syytä hylätä. Me tulemme kolmannessa käsittelyssä äänestämään hyläyksen puolesta.

Ed. Helle: Herra puhemies! Hallituksella ja sen ministereillä on viime aikoina ollut niin paljon muuta julkisuutta, kun on kyselty telakka-asioiden tiimoilta niin kauppa- ja teollisuusministerin tietämystä kuin pääministerin osuutta päätöksiin, että eräs asia on jäänyt vähemmälle julkiselle käsittelylle. Ve-

rotuskysymykset ovat unohtuneet julkisista puheista. On unohtunut liikevaihtoverovääräys, mitä nyt juuri käsittelemme. Minusta tässä yhteydessä ei voi puhua edes laillistetusta ryöstöstä. Liikevaihtoveron suhteen valtiovarainministeriä ei ole kukaan kovistellut viime aikoina. Siitä johtuen ilmeisesti ministeri Liikanen nytkin poistui välittömästi salista, kun asiaan päästiin.

Verouudistuksesta vastaa todella ministeri Liikanen, sosialidemokraatti, eikä hänen seuralaisensa, toinen valtiovarainministeri kokoomuksesta. Ministeri Liikanen on liikevaihtoveroministeri muitten tehtäviensä ohella. Hän on se kuluttajien mörkö, joka toisaalta nostaa liikevaihtoveroa eli nostaa tarvikkeitten hintaa ja sitten kehottaa meitä tinkimään hinnoista. Mikähän logiikka siinäkin on?

Vastoin vasemmiston pyrkimystä yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen ja tasavarvoon hallitus ministeri Liikanen etunenässä tahtoo korottaa epäsosiaalista liikevaihtoveroa, mutta samalla se tahtoo alentaa suurten tulojen verotusta. Omaisuustulojen verotusta on jopa kevennetty viime aikoina, vaikka omaisuustulot piti panna samalle lähtöviivalle muiden tulojen kanssa.

Jos jotakin pitäisi tehdä, liikevaihtoverotusta tulisi nimenomaan kehittää toiseen suuntaan. Nykyään puhutaan paljon mm. elintarvikkeiden hinnoista. Maidon hintaa on alennettu, koska on käytetty korotettua alkutuotevähennystä, jolla liikevaihtoveron vaikutus on poistettu. Eikö korotettua alkutuotevähennystä voisi laajemminkin soveltaa elintarvikkeisiin? Seurauksena olisi elintarvikkeiden hinnan alentuminen, ainakin joiltakin osin, elleivät keskusliikkeet ja kauppa vie koko mahdollista alennusta. Tuollainen toimenpide voitaisiin rahoittaa leikkaamalla maatalouden ylituotantoa, jolloin säästyisi varoja.

Jostakin syystä myös sosialidemokraatit ovat kuitenkin valinneet liikevaihtoveron yleisen korottamisen linjan. Kun linja hallituksessa on tällainen, panee syvästi ihmettelemään syitä, etenkin sitä, miksi sosialidemokraatit ovat voimakkaasti puoltamassa tällaista menettelyä. Mikä mahtaa olla se tarkoitus, jonka takia on parempi kohdistaa yhä enemmän verotusta pieni- ja keskituloisiin ja lapsiperheisiin, joilla tuloista välttämättömyyden pakosta suurin osa menee ku-

lutukseen? Mikä mahtaa olla se tarkoitus, jonka takia tuloverotuksessa pyritään suurituloisten verotuksen suuriin alennuksiin ja toisaalta pienituloisten verotuksen korottamiseen mm. liikevaihtoveron kautta? Myös kunnallisvero tulee monissa kunnissa nousemaan ja sitä kautta puremaan juuri pienituloisten ihmisten käteen jäävään tuloon.

Herra puhemies! Minusta teknokraattiset selitykset eivät riitä sille, että vaihdetaan aatteenpunaisen solmion väri ruiskukansiniseen. Aika usein mieltäni kalvaa todella epäily siitä, voiko yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden hylkäävää lainkaan lukea vasemmistoon. Jos valtiovarainministeri ja hänen puolueensa eivät itse tahdo ilmoittautua oikeistoon, olen valmis myöntymään, että hän tällaisella verolinjalla, kuten puolueensakin, voisi kenties kuulua uusiin keskipuolueisiin, mutta ei vasemmistoon. (Ed. Rinne: Ei ainakaan keskustaan!)

Herra puhemies! Puheenvuorostani ehkä käy selville, että SKDL:n ryhmä ei tule hyväksymään tätä lakia. Kolmannessa käsittelyssä tulemme olemaan lain hylkäämisen kannalla. Tilanne on myös sellainen, ettei puheenvuoroni päätteeksi ole aiheellista esittää ministeri Liikasta maaherraksi Mikkelin läänin, koska kyseinen paikka on vastikään täytetty.

Ed. Juhantalo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Viime viikkojen aikana ovat monet taloudelliset tutkimuslaitokset julkaisseet omia katsauksiaan. Viimeksi toissa päivänä näin menetteli PTT, muutama päivä aikaisemmin STK ja aivan äskettäin myös Teollisuuden Keskusliitto ovat omat taloudelliset katsauksensa saattaneet julkisuuteen. Näiden katsausten yksi selkeästi yhteinen sanoma on se, että Suomen talouden tilanne on kulkemassa radikaalisti ja varsin nopeasti huonoon suuntaan.

Huonon suunnan selvästi muita kärjekkäämpänä kärkenä kulkee yhä syvenevä vaihtotasevaje. Hallituksesta poiketen monet muut ennustavat jo tämän vuoden aikana yli 20 miljardin markan suuruisia vaihtotasevajetta ja edelleen, jollei mitään tehdä, että vaihtotasevaje kasvaa vuonna 1990 huomattavasti vielä tätäkin suurempiin lukemiin, ja edelleen, että ellei mitään ratkaisevia talouspoliittisia uusia isompia linjanvetoja tehdä, sama suunta jatkuu lähivuosien aikana. Nuo selvitykset osoittavat, että muutaman kuukauden kuluessa Suomen kansantalouden velka ylittää 100 miljardia markkaa, 20 prosenttia bruttokansantuotteesta, ja edelleen, jollei mitään tehdä, muutamassa vuodessa tällä menossa Suomen kansantalouden velka ylittää 200 miljardia markkaa, mikä jo tämän suuruisen bruttokansantuotteen maassa on todella vaikeasta talouden ongelmasta kertovaa kovaa tekstiä.

Herra puhemies! Tämän kaiken kerroin osoittaakseni, että se meno, mikä talouspolitiikassa tällä hetkellä on päällä, ei voi jatkua kovin pitkään eteenpäin. Muutoin Suomi on todellisen taloudellisen katastrofin tai vähintäänkin syvän kriisin kourissa. Näyttää kuitenkin siltä, ettei hallituksella ainakaan tähän saakka ole ollut tahtoa tai poliittista rohkeutta ryhtyä niihin toimenpiteisiin, joihin tässä vaiheessa välttämättä pitäisi ryhtyä. Niiden virheiden jälkeen, mitä hallitus on ennättänyt tehdä runsaan kahden vuoden aikana, kaikki vaihtoehdot kun ovat tavattoman huonoja ja vaikeita suorittaa.

Syy siihen, että ollaan tässä tilanteessa, missä ollaan, vaihtotasevajeen ja myös nousevan inflaation osalta on pitkälti hallituksen veropoliittisessa ja yleisessä talouspoliittisessa linjauksessa. Aivan käsittämätöntä tämän päivän tilanteessa oli se, että hallitus ensi töikseen saattoi talletuskorot verolle ja tätä kautta iski vasten kasvoja sitä säästämistä, joka olisi ollut tavattoman tärkeää pitää yllä mahdollisimman korkealla tasolla näiden aikojen läpi, mitä viimeisten kahden vuoden aikana on eletty. Hallitus kuitenkin tunnustusti ensi töikseen laittoi talletuskorot verolle. Siitä seurasi säästämisen väheneminen ja kulutuksen vauhdin kasvaminen osin myös sen seurauksena, että samaan aikaan rahamarkkinoiden vapautuminen tapahtui tunnettulla tavalla ja tunnettua vauhtia.

Tällä hetkellä näyttää siis siltä, että hallitukselta puuttuu rohkeus ryhtyä tarvittaviin talouspoliittisiin toimenpiteisiin. Hallitus on valinnut, tietoisesti mielestäni, sen linjan, mitä tällä hetkellä eletään, sen, että se sallii markkinamekanismin tehdä omat ratkaisunsa vallitsevassa talouspoliittisessa tilanteessa. Markkinamekanismien tärkein, ikävin ja nä-

kyvin tapa reagoida tällaiseen tilanteeseen on tietysti se, että markkinakorot nousevat perin korkeisiin lukemiin niin, että tällä hetkellä pankista lainan kyselijä saa maksaa lyhytaikaisista luotoistaan 17—18 prosentin lainakoron. Näissä lukemissa tällä hetkellä kuljetaan. Jos tarkastellaan, ketkä joutuvat tavallaan tämän talouspolitiikan virhesuunnan laskua maksamaan, ne ovat aivan tavalisia useimmiten pieni- ja keskituloisia lapsiperheitä, joilla on asuntovelkoja ja muita välttämättömiä luottoja, joilla jokapäiväistä elämää pyöritetään ja toimeentuloa ylläpidetään.

Herra puhemies! Olisikin toivottavaa, että sen sijaan, että hallitus nyt käsittelyssä olevan lain tapaisia esityksiä tuo eduskunnan käsiteltäväksi, se pikaisesti ja nopeasti toisi laaja-alaisen talouspoliittisen tervehdyttämishojelman eduskunnan käsiteltäväksi vielä tämän syksyn aikana ja reivaisi voimakkailla talouspoliittisilla oteilla Suomen talouden tietä terveempään suuntaan.

Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys ei tätä kuitenkaan tee. Hallitus korottaa kuluksen verotusta, liikevaihtoverotusta, mikä periaatteessa myös Suomen keskustan mielestä on hyväksyttävissä oleva toimenpide osana isompaa oikeaoppista talous- ja perusturvapoliittista linjausta. Nyt kuitenkin hallituksen veropoliittiset muut toimenpiteet ja toiminta perusturvan eri osa-alueilla muodostavat tilanteen, jossa varsinkin pieni- ja keskituloisten lapsiperheiden todelliset aineelliset elinolosuhteet heikkenevät aiempaan verrattuna ja erityisen selvästi suhteessa suurempituloisiin, parempiosaisiin henkilöihin.

Aivan näinä aikoina käsitellään verojaostossa mm. asteikkolakia ja hallituksen esitystä tulo- ja varallisuusverolaiksi. Tuon asteikkolain käsittelyssä on käynyt ilmi, että todellakin suurituloisimmat saavat selvästi suurimmat kevennykset ensi vuoden aikana tuloveroasteikkoihin. Mutta edelleen on käynyt selväksi se, että noin 30—35 prosenttia suomalaisista verovelvollisista ei maksa veroa lainkaan ja noin 50—56 prosenttia suomalaista verovelvollisista maksaa veroa vain alle tuhat markkaa vuoden aikana. Käytännössä tämä asetelma merkitsee sitä, että kun hallitus tuloveropuolella tekee kevennyksiä suurituloisimmille, niistä kevennyksistä eivät pääse nämä noin puolet suomalaisista osalliseksi kuin hyvin vähäisessä määrin tai eivät

lainkaan. Sama 50 prosenttia suomalaisista verovelvollisista sen sijaan joutuu maksamaan nyt käsittelyn alla olevaa kulutusveroa, nyt korotettavaa liikevaihtoveroa, jonka lasku keskimäärin suomalaista kohti on tietävästi noin 400—500 markkaa vuoden mitaan.

Käytännössä siis tällä veropoliittisella aselmalla, jossa tuloveroasteikkoja suurituloisille kevennetään, mutta samaan aikaan liikevaihtoveroa nostetaan, hallitus iskee korville pieni- ja keskituloisia ja kuluttavia lapsiperheitä, mutta silittelee suurituloisimpien kansalaisten päätä. Keskusta ei voi hyväksyä tällaista veropoliittista kokonaisratkaisua etenkin sen vuoksi, että näiden veropoliittisten ratkaisujen rinnalla hallitus jäädyttää ensi vuoden budjetissa kansalaisten perusturvan suurin piirtein sille samalle tasolle, millä se oli tänä vuonna 1989. Tasokorotuksia perusturvaan ei tapahdu.

Tällaisessa talous- ja perusturvapoliittisessa kokonaisviitekehityksessä keskusta ei voi hyväksyä liikevaihtoveron esitetyn kaltaista korotusta. Siitä syystä, herra puhemies, tämän asian ollessa kolmannessa käsittelyssä tulemme esittämään tämän lakiesityksen hylkäämistä.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan ed. Pekkariselle todeta, että hän esitti jälleen keskustapuolueen virheellistä propagandaa väittäessään, että nykyinen hallitus on saattanut talletukset verolle. On totta, että talletusten veronhuojennuslakia on uudistettu, mutta se muistuttaa varsin pitkälti sitä talletusten veronhuojennuslakia, joka meillä aikaisemmin oli voimassa. Määräaikaisten talletusten osalta on tapahtunut pientä koron laskua, mutta se kompensoituu varsin hyvin sillä, että omaisuustulovähennystä nimenomaan korkotulojen osalta on olennaisesti nostettu, ja voidaan sanoa, että varsinkin pienituloisille nykyinen talletusten veronhuojennusjärjestelmä yhdistettynä omaisuustulovähennykseen on selvästi aikaisempaa järjestelmää edullisempi.

Ed. Pekkarinen totesi, että tämä liikevaihtoveron korotus on oikea, mutta keskusta ei voi hyväksyä sitä siitä syystä, että budjetissa ei ole huomattavaa määrää menojen lisäyksiä. Kuitenkin haluan muistuttaa ed. Pekkarista siitä, että kun budjetin yleislinjasta on ollut puhetta, keskustapuolue on vaatinut

tiukempaa budjettilinjaa, ja tässä suhteessa odottaisi keskustapuolueelta jonkinlaista lojikkua.

Oli valitettavaa myös se, että ed. Pekkarinen syylistyi jälleen siihen virheelliseen propagandaan, jossa väitetään, että tämä tuloveroesitys, joka liittyy budjettiin, merkitsisi suuria helpotuksia suurituloisille. Jos me katsomme asteikkolakiesityksen perusteluissa olevaa tulonjakovaikutusasteikkoa, niin veronkevennykset tulevat lähes samalla tavalla kaikkiin tuloryhmiin, ja jos ottaa huomioon varsinkin vuosi sitten tapahtuneet ratkaisut, niin verouudistuksen kokonaisratkaisu alkaa olla nyt tasapainoinen.

On syytä muistuttaa siitä, että kun näissä laskelmissa otetaan myös inflaatio huomioon, niin jos markkamääräisesti tehdään laskelmia, mm. suurituloiset maksavat inflaation johdosta huomattavasti enemmän veroja, mikäli ei tehdä näitä inflaatiokorjauksia, jotka myös tähän veroratkaisuun sisältyvät.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin talletuskorkojen veronalaistamisesta. Ed. Sasi varmasti tietää, että kaksi vuotta sitten hallitus laittoi suuren osan tavanomaisten määräraikaistalletusten koroista verolle. Se toteutettiin nimenomaan sillä tavalla, että peruskorko miinus 2 prosenttiyksikköä määräraikaistalletusten kohdalla on se määrä, mihin saakka ainoastaan voi tavallinen tallettaja saada verottomana korot, mutta sen ylimenevältä osalta kaikki talletuskorot ovat verolla. Sillä oli todella suuri ja merkittävä vaikutus suomalaisten tallettajien kannalta. Minä ymmärsin, että hallituskin on tämän tunnustanut sillä, että se kyselytunnilla kaksi viikkoa sitten lupasi, että tästä 2 prosenttiyksikön nipistyksestä, mikä suoritettiin kaksi vuotta sitten, toinen prosenttiyksikkö palautetaan. Näin hallitus on meille kertonut, ja se oli hallitukselta myöntö, että pieleen meni silloin kaksi vuotta sitten.

Mitä tulee minun ajatukseeni siitä, että liikevaihtovero periaatteessa hyväksytään, mutta budjettiin ei sisälly paljon lisämenoja, ed. Sasi, en minä vaatinut lisämenoja yleensä kokonaisuutena ottaen budjettiin. Totesin, että samalla, kun budjetin loppusumma lisääntyy merkittävästi, kansalaisten perusturvaan kuitenkin ei tehdä minkäänlaisia ta-

sokorotuksia, ja se on tietoinen, iso ja räikeä linjanveto hallituksen toimesta.

Mitä tulee suurituloisempien tai pienituloisempien verokohteluun, niin sanotaan nyt kertaalleen vielä lyhyesti, että 265 000 markan vuositulon ylittävien kohdalla markkamääräisesti kevennys ensi vuonna on 7 550 markkaa, kun kevennys vaikkapa 67 000 markkaa ansaitsevien kohdalla on 1 300 markkaa. Näin niitten asteikkojen mukaan, mitä ed. Sasi ja minä paraikaa käsittelemme.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Pekkariselle haluan todeta, että nimenomaan suurin osa tästä verokevennyksestä johtuu siitä, että asteikkoihin tehdään 6 prosentin inflaatiotarkistus, ja se merkitsee toki sitä, että kun inflaatio suhteellisesti nousee, niin suurituloiset markkamääräisesti myös inflaation johdosta joutuisivat maksamaan huomattavasti enemmän, tuhansia markkoja enemmän tässäkin tuloryhmässä veroja, mikäli inflaatiotarkistusta ei tehtäisi. Sanoisin, että kai ed. Pekkarinenkin myöntää oikeudenmukaiseksi, että inflaatiotarkistus tehdään. Se toki merkitsee suurituloisille suurempia veronkevennyksiä markkamääräisesti, mutta oikea vertailuperuste onkin nimenomaan veroaste, mikä se on ja millä tavalla se muuttuu, ja veroasteen muutos on lähestulkoon samaa luokkaa kaikissa tuloryhmissä, minkä hallituksen esityksen perustelut selvästi ilmoittavat.

Mitä tulee talletusten veronhuojennuslakiin, niin jo Hiltusen toimikunta aikoinaan kiinnitti huomiota siihen, että sidonnaisuuden Suomen Pankin peruskorkoon tulee olla sellainen, että Suomen Pankin peruskorkoa tulee muuttaa, mikäli inflaatio kasvaa tai sitten muuten markkinakorot muuttuvat. Täytyy huomata se, että Suomen Pankin peruskorko ei ole heijastellut näitä muutoksia, ja tämä on yksi tekijä ottaen huomioon nuo Hiltusen toimikunnan perustelut, mistä syystä on tarkoituksenmukaista tarkistaa talletusten korkosidonnaisuutta. Hallituksen esityksessähän lähdettiin siitä, että pyritään talletusten veronhuojennuslaissa turvaamaan reaalikorko tallettajalle, ja tästä on kyse ja tähän myös pyritään.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sasi varmaan tietää,

että tällä hetkellä käy juuri niin, että kansalaiset eivät saa verottomilla tileillään edes pennin mittaista, prosentin mittaista reaalkorkoa. Eikö näin ole tilanne? Kun veroton korkein korko on tällä hetkellä Suomen Pankin peruskorko miinus 2 prosenttiyksikköä ja kun inflaatio samaan aikaan on 6,8 prosenttia viimeisen selvityksen mukaan, tämän käytännössä merkitsee, että verottomille tileille tallettajat saavat miinusmerkkistä korkoa. Heidän todellinen, reaalin raharavonsa pienenee paraikaa.

Mitä tulee ed. Sasin väitteeseen siitä, että kysymys olisi vain inflaatiokevennyksestä asteikoissa, joka antaa enemmän suurituloisille, niin näinhän, ed. Sasi, ei ole. Inflaatiokevennyksen lisäksi hien marginaaliveroprosentteja lasketaan ensin 2 prosenttia ja sitten 3 prosenttia ja suurituloisimpien kohdalla vielä yksi prosenttiyksikkö lisää. Marginaaliverot vaikuttavat käytännössä niin, että kun ne tehdään alimpiin tuloluokkiin, ne menevät kaikkiin tuloluokkiin, myös suurimpiin tuloluokkiin läpi. Sekä inflaatiotarkistuksesta että marginaaliveroprosenttien tarkistamisesta yhteensä seuraa se, että suurituloisimmat todella saavat reilusti enemmän kuin pientuloisemmat.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Viimeisenä vastauspuheenvuoroni ed. Pekkariselle haluan todeta sen, että myös suurituloisten osalta täytyy ottaa huomioon tulopohjan laajennukset. Mikäli me muistamme verouudistuksen, niin arvioitiin, että tulopohjan laajennukset kohdistuvat ensi sijassa ylempiin tuloryhmiin ja että mm. pääomatulojen osalta tulopohjan laajennus tulee tapahtumaan vähitellen vuosien kuluessa. Tämä seikka toki täytyy ottaa ilman muuta huomioon.

Mitä tulee talletuksiin, on totta, että tällä hetkellä kaksivuotisen tilin korko on 5,5 prosenttia, ja kun inflaatio on runsaat 6 prosenttia. Hallituksen prosenttiyksikön suuruinen tarkistus merkitsee sitä, että korko nousee 6,5 prosenttiin, ja mikäli Suomen Pankki vielä tarkistaa peruskorkoa, niin tämän jälkeen tallettaja taatusti saa reaalkorkoa.

Ed. E. Aho (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sasille haluaisin todeta, että ne tulopohjan laajennukset, jotka sisältyvät

tänä vuonna käsiteltävänä oleviin tulo- ja varallisuusverolain muutoksiin, eivät suinkaan merkitse sitä, että suurituloisten verotus tulisi sitä kautta kiristymään. Päinvastoin esimerkiksi korkojen verovähennysoikeuden leikkaus sellaisena, kuin hallitus sitä esittää, kohdistuu hyvin monissa tapauksissa pieni- ja keskituloisiin ihmisiin.

Täysin kiistaton tosiasia, ed. Sasi, on se, että se asteikkolaki, jonka hallitus on esittänyt, tulee johtamaan hyvin selvään tuloerojen kasvuun, suurituloisten verotus kevenyy, pieni- ja keskituloisten kohdalla kevennykset ovat huomattavasti pienemmät.

Mitä tulee sitten kokonaisuuteen, joka tästä ratkaisusta syntyy, liikevaihtoveron korottamisesta yhdellä prosenttiyksiköllä, asteikkolain ehdotetusta muutoksesta, edelleen jo tapahtuneesta ja tulossa olevasta koron nostosta sekä siitä, että perusturvan kohdalla ei ole tehty minkäänlaisia tasokorotuksia eikä parannuksia, tästä muodostuu erittäin epäsosiaalinen kokonaisuus. Se on se mitä, ed. Sasi, me haluamme täällä arvostella.

Ed. Vähäkangas: Herra puhemies! Verotuksen painopisteen muuttaminen kulutuksen suuntaan on pieni- ja keskituloisten ihmisten kannalta väärä toimenpide. Meille ei ole täällä esitetty mitään takeita, että heille kompensoitaisiin tämä korotus. Minua ihmettyttää kyllä tässä keskustapuolueenkin näkökulma, kun se oikein toteaa, että se edellyttää pieni- ja keskituloisten ja lapsiperheiden tuloverotuksen tuntuvampaa keventämistä. Meillä ei ole mitään takeita, että tällaista tulee tapahtumaan. Minusta ei pitäisi hyväksyä liikevaihtoveron korotusta, ennen kuin sangen selkeästi on tuotu esiin, mitä se todella eri tuloluokkiin merkitsee.

Tämä kohdistuu ilman muuta pieni- ja keskituloisiin ihmisiin kipeimmin eli niihin, jotka ovat muutenkin ahtaalla ja joiden ei tähän saakka tulojen pienuuden takia ole tarvinnut veroja maksaa. Näinhän tässä tulee käymään. Minusta tuntuu, että tässä hallitus on rohkaistunut pääministerin näkemyksestä, että Suomessa ei ole enää köyhiä. Ei tarvitse kantaa huolta heidän toimeentulostaan. Kaikilla on rahaa, josta voidaan leikata.

SKDL:n mielestä tarvitaan todella oikeudenmukainen ja selkeä uudistus, joka antaa pieni- ja keskituloisille lisää ostovoimaa.

Meidän mielestämme ei ole mitään tarvetta lähteä liikevaihtoveron korotuksen kannalle lisäämään pienituloisille entistäkin enemmän verotuskuormaa.

Ed. P. Lahtinen: Arvoisa puhemies! Ei tunnu oikein johdonmukaiselta se menettely, jossa ruuasta ja peruselintarvikkeista kiskotaan tuloja valtiolle oikein reilumman jälkeen, mutta toisaalta ollaan sitten veromarkkoja jakamassa suuryrityksille verohelpotuksina ja muina tukitoimina, kuten Wärtsilän esimerkki osoittaa. Eikö ensin pitäisi turvata kansalaisten perusoikeudet ja vasta sen jälkeen ryhtyä tukemaan teollisuutta ja suurtulaisia?

Ed. Helle esitti keskeisten elintarvikkeiden liikevaihtoveron alentamista alkutuotevähenyksen muodossa joihinkin tuotteisiin, mutta edellyttäisin että peruselintarvikkeiden hinnoista poistettaisiin liikevaihtovero kokonaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 16 ja 27 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 3 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi tasausverolain 10 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 120
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47
Suuren valiokunnan mietintö n:o 121

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 121. Ensin salitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi sokeriverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 123
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48
Suuren valiokunnan mietintö n:o 122

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 122. Ensin salitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi valkuaisverosta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 126
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49
Suuren valiokunnan mietintö n:o 123

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 123. Ensin salitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 6 ja 15 §, lakiehdotuksen liitteenä oleva verotaulukko, voimaantulosäännös ja siinä tarkoitettu liite A, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi lannoiteverosta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 124
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50
Suuren valiokunnan mietintö n:o 124

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 124. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4, 6 ja 13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksien lisäämisestä vuonna 1989

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 138
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51
Suuren valiokunnan mietintö n:o 125

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 125.

Keskustelua ei synny.

Lainanottovaltuudet hyväksytään.

Lainanottovaltuuksien toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi Karttakeskuksesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 84
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46
Suuren valiokunnan mietintö n:o 120

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 120. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—7 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi vesilain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 55
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 16
Suuren valiokunnan mietintö n:o 127

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 127. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 7 luvun 4 § ja luvun otsikko, 16 luvun 5, 6 a —6 c, 14, 20 ja 21 §, 5 §:n edellä oleva väliotsikko, 16 luvun otsikko, 18 luvun 1—6 §, 1 §:n edellä oleva väliotsikko, 8—11 ja 14 §, 8 §:n edellä oleva väliotsikko sekä 18 luvun otsikko, 21 luvun 1 ja 8 § ja luvun otsikko, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotus laiksi öljyjättemaksusta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 127
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 17
Suuren valiokunnan mietintö n:o 128

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 128. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1, 4 ja 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Ehdotus laiksi ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 130
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16
Suuren valiokunnan mietintö n:o 129

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 129. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 24 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Ehdotukset laeiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta sekä pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain 11 §:n kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 102
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19
Suuren valiokunnan mietintö n:o 130

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mie-

tintö n:o 130. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 13, 14 ja 39 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Ehdotus laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 156
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 21
Suuren valiokunnan mietintö n:o 132

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 132. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 9 b ja 9 f §, 2 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Ehdotukset laeiksi työehtosopimuslain 2 §:n ja eräiden mainittuun lakiin liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 134
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 20
Suuren valiokunnan mietintö n:o 131

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mie-

tintö n:o 131. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 2 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 28 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike, kolmannen lakiehdotuksen 21 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike, neljännen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike sekä viidennen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Ehdotus laiksi tapaturmavirastosta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 133
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 22
Suuren valiokunnan mietintö n:o 133

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 133. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Hallituksen esitys n:o 173 perhe-eläkejärjestelmän kokonaisuudistusta koskeviksi laeiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Perhe-eläkeuudistus on ollut varsin pitkään valmisteilla ja siihen on liittynyt suuria erimielisyyksiä. Kaikki ovat olleet yhtä mieltä siitä, että lapsen asemaa tulisi parantaa silloin, kun lapsen vanhemmista jompikumpi kuolee.

Sosiaalivaliokunnan, sanoisinko, eräs lempi-aihe on vuosia ollut puoli-orvon eläke, joka yleisen perhe-eläkelain mukaan on ollut vain noin 200 markkaa kuukaudessa. Tätä olemme pitäneet aivan liian pienenä. Sillähän ei paljon millään tavoin voida vaikuttaa lapsen asemaan. Olemme vaatineet sen korottamista. Erityisen suurena ristiriitana on pidetty sitä, että henkilö, jonka vanhempi on elossa mutta ei huolehdi lapsesta, on saanut valtiolta elatusapua. Se elatusapu on ollut huomattavasti suurempi, yli kaksinkertainen, puoli-orvon eläkkeeseen verrattuna. Erityisesti tämä on ollut sellainen kohta, mihin on kiinnitetty huomiota ja vaadittu, että kaikki lapset saisivat vähintään elatusavun suuruisen eläkkeen tai tuen. Nyt hallitus aikoo tämän kohdan korjata. Tällöin puoli-orvon eläke tulisi olemaan noin 500 markkaa kuukaudessa, eli se tulee saavuttamaan elatusavun tason.

Yleisen perhe-eläkelain mukaan lapselle eläkettä on maksettu vain 16-vuotiaaksi saakka, ja samoin kansaneläkelain mukainen lapsikorotus on maksettu vain 16-vuotiaaksi saakka, kun työeläkepuolella ikäraja on ollut 18 vuotta. Nyt ikäraja korotetaan myös 18 vuoteen. Näitä asioita on pidettävä myönteisinä samoin kuin sitä, että ansioeläkejärjestelmien lapseneläkkeen määrä nousee ja nimenomaan lapsella on itsenäinen oikeus eläkkeeseen. Se, saako lapsi eläkkeen vai ei, ei riipu perhesuhteista. Tarkoitin tällä sitä, että esimerkiksi avioerotapauksissa, vaikka lapsi ei asu sen vanhemman luona, joka kuolee, hänelle tulee oikeus lapseneläkkeeseen, ja se tasoltaan huomattavasti nousee. Näitä kohtia tässä esityksessä on pidettävä myönteisinä, ja ne vastaavat sitä, mitä sosiaalivaliokunta on kannanotoissaan vaatinut.

Kaikilta osin lasten oikeutta perhe-eläkkeeseen ei voi pitää tyydyttävänä. Erityisesti olen ihmetellyt tässä kahta kohtaa. Ensinnäkin täällä sanotaan, että nykyisin ansioeläkejärjestelmässä ei ole pidetty perusteltuna päätoimisen opiskelun tukemista perhe-eläkkeellä. Esityksen mukaan opiskelijoiden pääasiallinen tukimuoto on opintotukijärjestelmä, joka tukee opiskelijan toimeentuloa peruskoulun jälkeisessä opiskelussa, ja opiskelijoiden toimeentulomahdollisuuksien turvaaminen on ensisijaisesti toteutettava opintotukijärjestelmän avulla.

Periaatteessa olen samaa mieltä, että opintotukijärjestelmä on oikea järjestelmä turvaamaan opiskelijoiden toimeentulon. Mutta niin kauan kuin se ei ole sellaisella tasolla, että se todella turvaisi opiskelijalle kohtuullisen toimeentulon opiskelun ajaksi, pitää kaikista mahdollisista käytössä olevista järjestelmistä saada tukea. Erityisesti sellainen lapsi, jonka vanhemmista jompikumpi tai pahimmassa tapauksessa molemmat ovat kuolleet, tarvitsee tuen ja nimenomaan eläketurvan kautta. Tosin tässä on sen verran lievennystä, että 18 ikävuoden jälkeen vanhemmat voidaan velvoittaa vastaamaan lapsen koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista, jos se harkitaan kohtuulliseksi. Mikä on tämän harkinnan raja? Se ei käy ilmi esityksestä. Harkinnan tulee olla lievä, niin että todella opiskelijoiden toimeentulo opiskeluaikana on turvattu.

Tällä hetkellä yleisen perhe-eläkejärjestelmän mukaan lapsella on ollut oikeus lapsaneläkkeeseen 21 ikävuoteen saakka. Näin ollen, vaikka ansioeläkepuolella tätä ei ole ollut, yleisen perhe-eläkejärjestelmän puolella etuus on ollut. Siihen nähden ikärajan alentaminen on huononnus.

Toinen asia, joka mielestäni on vielä huolestuttavampi, on se, että hallituksen esityksen perusteluissa todetaan: ”Työkyvytön 16 vuotta täyttänyt lapsi saa kansaneläkkeenä vähimmäisturvan mukaisen henkilökohtaisen työkyvyttömyyseläkkeen, jonka suuruuteen eivät vaikuta perheen muut tulot tai omaisuus. Jos lapsen työkyvyttömyys on alkanut työssä ollessa tai vuoden sisällä työssäolon päättymisestä, lapsella on oikeus myös työeläkelakien mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen. Koska työkyvyttömän lapsen toimeentulo on siten turvattu omalla työkyvyttömyyseläkkeellä niin kauan kuin työkyvyt-

tömyys jatkuu, ei ole aiheellista maksaa samanaikaisesti kansaneläkkeen kanssa yleistä perhe-eläkettä. Samoista syistä myöskään työeläkelakien mukaista perhe-eläkettä ei maksettaisi työkyvyttömälle lapselle 18 ikävuoden jälkeen.”

Tietysti tämäkin asia periaatteessa on näin, mutta käytäntö on aivan toinen asia. Olen jo useassa yhteydessä yrittänyt tuoda esille nuorena työkyvyttömäksi joutuneiden ihmisten aseman. Heillä ei ole useinkaan muuta toimeentuloa kuin pelkkä kansaneläke. Sitä ei tänä päivänä toden totta voi pitää kohtuullista toimeentuloa turvaavana järjestelmänä, koska se on Helsingissä ja Tampereella I luokan kuntaryhmässä 2 069 markkaa kuukaudessa ja II luokan kunnissa alle 2 000 markkaa kuukaudessa. Nuori, jolla on koko elämä edessään, jonka on rakennettava koko tulevaisuutensa alusta alkaen, ei tällaisella summalla pysty sitä tekemään.

Meillä ikävä kyllä ehkä enenevässä määrin, hyvin usein ainakin, liian usein, tapahtuu niin, että esimerkiksi opiskeluaikana opintojen rankkuus johtaa siihen, että nuori ei pysty jatkamaan opintoja. Vaikka ikää on jo yli kuudentoista, niin työeläkettä useinkaan ei ole vielä karttunut ollenkaan. Näin ollen näillä nuorilla on myöskin toimeentulona jatkossa vain tämä 2 000 markkaa kuukaudessa. Se ei toden totta ole riittävä.

Mehän olemme tietysti esittäneet, että vähimmäiseläketurva pitäisi nostaa vähintään 3 000 markkaan kuukaudessa. Sekin on varsin pieni, jos ajattelemme nuorta, joka on todella elämänsä alussa ja jonka pitäisi perustaa perhe ja rakentaa koti. Niin kauan kuin pelkän kansaneläkkeen taso on se, mikä se nyt on, tällaista esitystä, mitä hallitus esittää, että samanaikaisesti ei voisi saada perhe-eläkettä, ei voida hyväksyä. Mielestäni tämä on todella epäsosiaalinen esitys.

Lapsen asema perhe-eläkkeessä on mielestäni tärkein ja tietysti hyvin oleellinen. Nimenomaan lapsen aseman parantamiseen tällä uudistuksella on pyritty, ja osittain tähän suuntaan uudistus vie, mutta kaikilta osin se ei vastaa niitä tavoitteita, joita on asetettu. Toinen puoli perhe-eläkeuudistusta on tietysti lesken asema. Tältä osin uudistus on herättänyt varsin voimakasta kiistaa. Työmarkkinajärjestöistä TVK, STTK, Akava ja myöskin SAK:n julkisen sektorin työntekijäjärjestöt ovat vastustaneet tätä hallituksen esitystä.

STTK:n sosiaalishteeri Veikko Simpanen kirjoittaa otsikolla "Ihmeellinen perhe-eläkeuudistus" mm. seuraavaa: "Leikkauksen erityisenä kohderyhmänä uudistuksen toteututtua olisivat ne tulevat naislesket, joilla ei ole alle 18-vuotiasta lasta ja jotka ovat olleet työssä ennen puolison kuolemaa. He menettäisivät nykylainsäädäntöön verrattuna yleensä joko osan perhe-eläketurvastaan tai sen kokonaan." Ikävä kyllä, juuri näin tässä tämän esityksen mukaan tulee tapahtumaan. Sillä tasolla, jolta perhe-eläke alkaa pienentyä, ei puhuta vielä mistään suurituloisista. Simpasen mukaan esitys on tulonsiirto naisilta työnantajille. Pienipalkkaisilta naisilta tällaista tulonsiirtoa ei toden totta pitäisi tehdä.

Erityisesti tämä koskee julkista sektoria. Siellähän myöskin miesleskellä on ollut tähänkin saakka oikeus eläkkeeseen. Tietysti se perustelu, millä tätä uudistusta on viety eteenpäin, on ollut se, että tasa-arvon nimissä myös miesleskelle tulee saada oikeus perhe-eläkkeeseen. Se on tietysti oikea, kannatettava tavoite. Mutta se toteutetaan sillä tavalla, että erittäin monet naiset tulevat menettämään ja nimenomaan julkisella sektorilla työskentelevät ja siellä siis niin naislesket kuin mieslesket. Sitä ei voida pitää oikeana, varsinkin kun on vielä sanottu, että valtion leipä on pitkä ja kapea.

Eläke-edut ovat olleet eräs sellainen tekijä, joka on ollut jossain määrin korvaamassa palkan pienuutta. Nyt ne viedään, mutta en ole nähnyt esityksiä, joilla erityisesti naisten palkkoja korotettaisiin. Kyllä sairaanhoitajat, lastentarhanopettajat ja sosiaalityöntekijät edelleen ovat palkkakuopassa. Heidän voimakkaista vaatimuksistaan huolimatta ei näy, että todellisia, kunnollisia palkankorotuksia olisi tulossa. Simpasen arvion mukaan työnantajien lisäksi tästä esityksestä hyötyvät vakuutusyhtiöt. Meidän mielestämme ei ole tarkoitus lihottaa vakuutusyhtiöitä tällaisilla ehdotuksilla.

Lopuksi haluankin sosiaalishteeri Simpasen sanoin todeta, että mikäli asia kuitenkin viedään valtioneuvoston esityksenä eduskunnalle, mikä tuntuu ihmeelliseltä, tulisi kansanedustajien toimia ihmisten, tässä tapauksessa erityisesti palkkatyössä elämänsä aikana ahertaneiden tulevien leskien, puolesta byrokratiaa vastaan. Esityshän on nyt siis tullut valtioneuvostosta eduskunnalle. Toivon, että

tämä Simpasen vetoamus kuullaan. Saman vetoamuksen ovat esittäneet jo mainitsemani muut, erityisesti toimihenkilöiden ja julkisen sektorin työntekijäjärjestöt.

Ed. Paloheimo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Louvo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta ed. Stenius-Kaukoselle, että kukaan tällä hetkellä perhe-eläkettä saava ei tule menettämään, vaan nykyistenkin leskien asema paranee sillä lailla esimerkiksi, että avoliitossa olevat 50 vuotta täyttäneet, jotka nimenomaan perhe-eläkkeen menettämisen pelosta eivät ole voineet mennä naimisiin, voivat sen nyt tehdä, kun tämä uudistus tulee voimaan.

Lisäksi tässä perhe-eläkeuudistuksessa esitetään erittäin merkittäviä parannuksia. Niin kuin ed. Stenius-Kaukonenkin totesi, lapsen asema paranee huomattavasti ja myös miesleskien asema, josta sosiaalivaliokunnassa on keskusteltu hyvin lukuisasti samoin kuin puoliorvon asemasta. Kyllä nämä ovat tavattoman merkittäviä uudistuksia.

Totta on, että tämä on tavallaan säästölaki, vuoteen 2000 mennessä perhe-eläkemenojen kokonaiskasvu hidastuu prosentoin. Mutta jos mitään ei tehtäisi, niin eläkemenot kasvaisivat vuoteen 2030 mennessä kolminkertaisiksi. Olosuhteet ovat muuttuneet niin tavattomasti siitä, kun vanha perhe-eläkelaki tehtiin neljännesvuosisata sitten, että kyllä se uudistamista kaipaa. Valiokunta varmasti käsittelee asian hyvin huolellisesti.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Louvo totesi, että nyt perhe-eläkkeellä olevien asema ei huonone. Sehän olisikin ollut ennen kuulumatonta, että niiltä, jotka ovat jo saaneet perhe-eläkkeen, se olisi viety. Sitä en puheenvuorossani väittänytkaan, vaan puhuin nimenomaan niistä tilanteista, jotka tapahtuvat ensi vuoden heinäkuun 1 päivän jälkeen.

Ed. Louvo toi esille myös avoparien aseman. Sen ongelman, että perhe-eläkkeen saaminen on estänyt uuden avioliiton solmimisen, tämä korjaa, koska aikaisemmasta avioliitosta leskeksi jääneille tullaan nyt perhe-eläkettä maksamaan. Mutta muuten avo-

parien asemaa ei suinkaan paranneta, avo-puoliso ei tule saamaan eläkettä toisen kuol-tua.

Ed. Louvo mainitsi myös ikärajan 50 vuotta. Ikärajaa nostetaan tässä 40:stä 50 vuoteen. Niin kuin ed. Louvo itsekin totesi, tämä on säästölaki, jolla todella huomattavia summia aiotaan säästää. Niin kuin sosiaali-sihtööri Simpanenkin totesi, tämä on tulon-siirto naisilta työnantajille. Missä ovat nais-ten palkkojen korotukset? Kyllä niistä olisi pitänyt olla esitykset jo tässä vaiheessa, jos todella aiotaan niitä korottaa.

Sosiaali- ja terveysministeri Pesola: Ar-voisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukoselle to-teaisin, että perhe-eläkeuudistus ei ole mis-sään tapauksessa säästölaki, vaan se on uudistus, jolla pyritään parantamaan ja pa-rannetaan lasten eläketurvaa ja otetaan myös tämän päivän yhteiskuntaelämän vaatimuk-set huomioon tasa-arvoisuuden suhteen eli myös mieslesket pääsevät perhe-eläkejärjes-telmän piiriin. Päävastoin menot tulevat nousemaan. Tällä ei ole missään tapauksessa tarkoitus säästää.

Ed. Louvo (vastauspuheenvuoro): Ar-voisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukoselle ha-luan myös todeta sen, että vaikka lakiesityk-sessä sanotaankin, että perhe-eläkemenojen kokonaiskasvu hidastuu prosentin vuoteen 2000 mennessä, niin joka tapauksessa tässä on tulonsiirtoa lapsiperheille, niin että lapsi-perheiden tulot lisääntyvät 130 miljoonaa. Varmasti tämä on aivan oikeudenmukaista ja erittäin tarpeellista. Tällaisia sosiaalitur-van aukkokohtia parannetaan nimenomaan tällä lailla.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyyn tullut perhe-eläkelaki on ollut hyvin monien paineiden kohteena. Lain valmistelu on kestänyt noin kymmenen vuot-ta. Se kertokoon, ettei työ ole ollut mikään helppo. Nyt, kun on tutustunut lain sisäl-töön, ei voi muuta kuin sanoa, että liian pitkä valmistustyö on tehnyt laista hyvin vaikeaselkoisen, tulkinnanvaraisen ja ns. säästölain. Tässä en voi yhtyä ministeri Pesolaan, mutta voin sikäli yhtyä ed. Louvon ajatuksiin, kun hän totesi, että tämä on ns. säästölaki.

Eduskunnassa useissa eri yhteyksissä on puhuttu normiston, byrokratian ohjauksen purkamisesta. Mitenkähän ne on otettu huo-mioon tämän lain valmistelutyössä, kun tätä on rakenneltu? Tämän lain osalta on tullut hyvin paljon palautetta, joka näyttää päivä päivältä lisääntyvän. On luonnollisesti hyvä asia, että ne virheet korjataan eduskunnassa, jotka on havaittu ja tullaan havaitsemaan ja joihin ed. Stenius-Kaukonenkin viittasi aikai-semmin.

Mielestäni laissa on hyvää mm. se, että lasten asemaa ollaan parantamassa. Lapsen eläkkeen yläikärajaa olisi kuitenkin nostetta-va. Se on eräs epäkohta. Toinen varmasti hyvä asia on se, että niin nais- kuin miesles-killekin turvataan tasavertaisuus leskeneläk-keeseen.

Mielestäni valiokunnan tulee tämän hyvin laajan asian yhteydessä kuulla hyvin laajaa asiantuntijajoukkoa ja myös tutustua eri tahoihin, jotka tähän asiaan vaikuttavat, ja korjata, niin kuin edellä sanoin, jo esiin tulleet ja mahdollisesti valiokunnassa esiin nousevat virheet. Mielestäni lasten eläkkeen yläikäraja tulisi olla 21 vuotta. Sitä puoltavat monet seikat, mm. opiskelu. Avolesket tulee mielestäni myös rinnastaa avioleskiin, jos parilla on yhteinen lapsi tai lapsia.

Henkilökohtaisesti toivon tälle laille hyvää menestystä, mutta toivon samalla, että valio-kunta ottaa asian vakavasti, jotta tätä lakia voitaisiin muuttaa myönteisempään suun-taan valiokunnassa.

Ed. Laine: Herra puhemies! Vaikka ed. Stenius-Kaukonen ja nyt myös ed. Leppänen kattavasti jo käsittelivät tätä lakiesitystä, niin kuitenkin pari näkökohtaa haluaisin esittää.

Aikaisemmissa puheenvuoroissa on todet-tu se kiistaton tosiasia, että tähän hallituksen esitykseen sisältyy eräitä myönteisiä puolia. Mutta olen erittäin hämmästynyt ministeri Pesolan äsken käyttämästä puheenvuorosta. Minä olen pitänyt ministeri Pesolaa sosiaali-politiikan, perhepolitiikan ja eläkepolitiikan asiantuntijana, ja näin ollen oli varmasti jotenkin ymmärrettävissä hänen valintansa Kansaneläkelaitokseen. Mutta äsken käytet-ty puheenvuoro sai minut hämmästelemään, miten ministeri on tähän hallituksen esityk-seen tutustunut. Kun täällä jopa ed. Louvo totesi, että tämä on säästölaki, ja hallituksen esityksen perusteluissa lukee, että vuoteen

2000 mennessä säästetään näin ja näin paljon, niin miten ministeri voi väittää toisin?

Sitä paitsi hallituksen esityksessä on se puute, että tarkastelu ulotetaan vain vuoteen 2000. Olen ainakin television kuvaruudusta havainnut eräiden asiantuntijoiden ulottaneen tarkastelun huomattavasti pidemmälle, ja silloin ainakin niiden tietojen mukaan on käynyt ilmi, että vakuutuslaitokset tässä voittavat satoja miljoonia, puhuipa eräs asiantuntija jopa miljardeista. Se merkitsee vakuutuslaitosten voittojen kasvua, mutta sen sijaan tämä on suuri säästö leskiltä, varsinkin naisleskiltä, joilta poisotto tapahtuu.

Sosiaali- ja terveysministeri Pesola: Arvoisa puhemies! Ed. Laineelle haluaisin edelleen korostaa, että tämä laki ei ole säästölaki, sitä ei todella ole valmisteltu säästölakina. Uudistuksen tavoitteena tai motiivina ei ole missään vaiheessa ollut eläkemenojen pienentäminen, vaan muuttuneiden olosuhteiden aiheuttama uudistamistarve, mm. se, että naiset käyvät tänä päivänä huomattavasti enemmän työssä kuin siihen aikaan, kun aikaisempi perhe-eläkelainsäädäntö luotiin.

Leskeneläkkeet on tässä laissa pyritty mitoittamaan muuttuneiden olosuhteiden edellyttämällä tavalla, eikä näin ollen voida puhua leikkauksista. Kuten ed. Louvokin totesi, vuoteen 2000 mennessä lapsiperheiden saamat etuudet tulevat nousemaan 130 miljoonalla. Yksi keskeinen asia tässä lakiesityksessä ja uudistuksessa onkin se, että lapsiperheiden asemaa kohennetaan, koska on aivan selkeästi ollut havaittavissa, että nykyinen perhe-eläkelainsäädäntö ei ota riittävästi huomioon muuttuneita olosuhteita ja lapsiperheiden asemaa. Tässä mielessä ei voida minusta puhua säästölaista.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä kyllä ymmärrän, että säästölaki-termi voidaan ymmärtää eri tavoin. Kun eduskunnassa on ollut esillä hallituksen talouspoliittisia säästölakeja, ne ovat olleet usein vähän toisenlaisia, ei niihin ole sisällynyt mitään myönteistä puolta. Tässä on siis se poikkeus niin kuin on mainittu, että tässä myös annetaan jotain. Mutta edelleen ihmetelen, miksi ministeri Pesola kieltää sen, että

tällä nimenomaan leskiltä vähennetään heidän eläkkeensä määrää tulevaisuudessa. Eriytyisen suureksi vakuutuslaitosten säästö muodostuu vuoden 2000 jälkeen ja siihen mennessäkin jo melkoisen suureksi.

Kun ministerille tämä nyt on epäselvää, niin minä tulen tekemään ainakin parhaani, että ne lesket, jotka tulevat menettämään tämän lain seurauksena, tulevat kääntymään ministeri Pesolan puoleen ja Kansaneläkelaitoksen johtajan Pesolan puoleen. Olen aivan varma, että se jono ja kirjeiden tulva ei ole kovin pieni.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Täällä on verouudistusta tehtäessä kokoomuksen taholta koko ajan puhuttu siitä, että ihmisten työntekoa tulisi kannustaa. Sen takia on esitetty suurituloisille suuria verohelpotuksia. Tämä eläkeuudistus ranskaisi nimenomaan työssäkäyntiä. Sen sijaan leikkauksia ansaittuun ansioeläketurvaan ei aiheutuisi esityksen mukaan, vaikka leskelle jäisi miljardiomaisuus. Siis omaisuus ei vaikuta eläketurvaan, mutta sen sijaan työssäkäynti. Jos nainen käy työssä, hän joutuu kärsimään. Hän maksaa tulonsiirron työnantajille. Tämän ei pitäisi mahtua kokoomuksen logiikkaan, mutta ilmeisesti kokoomus ei todellakaan ole naisten puolella.

Vielä säästöluvuista. Lainaan koko ajan sosiaalisihteri Simpasen kirjoitusta, joka on ollut Demari-lehdessä. Hän toteaa, että kymmenen vuoden kuluessa jo tulonsiirto naisleskiltä työnantajille olisi yli 600 miljoonaa markkaa, ja myöhemmin vuosina tulonsiirto vauhdittuisi ylittäen jo vuositasollakin laskettuna nopeasti 1 000 miljoonan markan rajan.

Sosiaali- ja terveysministeri Pesola: Arvoisa puhemies! Edelleen ed. Laineelle haluan todeta, että uudistuksen myötä leskeneläkkeet on pyritty mitoittamaan muuttuneiden olosuhteiden edellyttämällä tavalla, eikä voida puhua leikkauksista, kun tulevat leskeneläkkeet — korostan: tulevat leskeneläkkeet — määräytyvät niin, että entinen kulutustaso säilyy. Olen nähnyt Sosialidemokratissa Simpasen kirjoituksen. En tiedä, mihin laskelmiin hän on perustanut ne arviot, jotka tuossa kirjoituksessa ovat, mutta toivon, että sosiaalivaliokunnassa, kun asiaa perusteelli-

sesti käsitellään, nekin mahdolliset virheellisyys, joita tuohon kirjoitukseen sisältyy, ja puutteellisuudet tulevat oikaistuksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

19) Hallituksen esitys n:o 184 laiksi poikkeusmenettelystä palo- ja pelastustoimen käyttökustannusten valtionosuuksia myönnettäessä

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kun sain eteeni hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi poikkeusmenettelystä palo- ja pelastustoimen käyttökustannusten valtionosuuksia myönnettäessä, spontaanisti ulvahdin ääneen: "Voihan nenä!" Yleisperusteluista nimittäin voidaan lukea seuraavaa: "Tällä hetkellä on ratkaisematta aluehälytyskeskusten kohdalla osa vuoteen 1985 kohdistuvista valtionosuushakemuksista ja vuosiin 1986—1988 koskevat hakemukset kokonaisuudessaan. Kunnan muun palo- ja pelastustoimen valtionosuuksista taas on käsittelemättä lopullisesti osa vuoteen 1983 kohdistuvista valtionosuushakemuksista ja kaikki vuosiin 1984—1988 kohdistuvat hakemukset."

Arvoisa puhemies! Tämä on uskomatonta. Nukkujia on ollut todella paljon. Missä on valtiontalouden tarkastusvirasto, joka valvoo valtiontalouden toimimista? Missä ovat kuntien etujärjestöt? Ne ovat ilmeisesti myös vetäytyneet kestopalviuneen. Myös: missä on julkinen sana, joka yleensä valvoo valppain haukansilmin sitä, mitä valtiontaloudessa tapahtuu? (Ed. Kekkonen: Ei se näin pieneen asiaan viitsi puuttua!) — Ei, tietysti tämä koskee vain 117 miljoonaa markkaa, niin

kuin esityksestä käy ilmi, jolle tietysti kunnat eivät saa mitään korkoa, kun osuudet ovat saamatta.

Viimeaikainen poliittinen keskustelu meillä on osoittanut, että ei ole olemassa poliittisen vastuun käsitteelle mitään asiasisältöä. (Ed. Kekkonen: Äänestäjille!) — Joo, sanon ed. Kekkoselle. — Minä teen johtopäätöksen, että myöskään virkamiesvastuu ei sisällä yhtään mitään. Se on vain toteamus toteamusten joukossa ilman mitään asiasisältöä.

Mutta, arvoisa puhemies, asia saa vielä uskomattomamman sävyn, kun katsotaan, mitä hallitus esittää. Sieltä nimittäin käy selville, että kun käytännössä hakemukset ja lopullisesti hyväksytyt menot jossakin määrin poikkeavat toisistaan, vähennettäisiin kuntien hakemusten mukaisesti lasketusta valtionosuudesta 5 prosenttia, mikä vastaa arviolta keskimääräistä vähennystä. Tämä tietysti tarkoittaa sitä, että kunnat ovat keskimäärin pyrkineet viilaamaan linssiin valtion viranomaisia 5 prosentin tasolla. Me puhumme tilastotieteessä — nyt tuli paikalle ed. Soininvaara, johtava tilastotieteilijä — konfidenssitasosta. Se tietysti on sellainen 5 prosentin vippaustaso, mutta tässä olisi kysymys siis systemaattisesta 5 prosentilla linssiin viilaamisesta. Nyt sitten todettaisiin, että kun on tällainen käytäntö, että pyritään 5 prosentilla linssiin viilaamaan, otetaan se tässä nyt jo huomioon ja sitten katsotaan, tyytyvätkö nämä linssiinvilaajat siihen, että heitä on tällä tavalla hakemuksiin nähden 5 prosentilla rokotettu.

Arvoisa puhemies! Tulen laki- ja talousvaliokunnassa mielenkiinnolla katsomaan, millä tavalla arvoisat edustajatoverit suhtautuvat hallituksen esitykseen ja sen perusteluihin ja löytyykö valiokunnasta pontta lausua tapahtuneen johdosta jotakin.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Sen lisäksi, mitä ed. Pulliainen sanoi, voin huomauttaa kahdesta näkökohdasta. Ensimmäkin 5 prosentin periaate on siinä mielessä mielenkiintoinen, että me tiedämme tai voimme esimerkiksi laskea, kuinka paljon autoilijat keskimäärin rikkovat nopeusrajoitusta. Mehän voisimme säätää heille kaikille keskimääräisen sakon siitä, että he keskimäärin kuitenkin rikkovat nopeusrajoituksia.

Mutta sitten ajatuksesta sinänsä tai asiasta: Minusta hallituksen perusteluissa esittä-

mät seikat kovin voimakkaasti puhuvat sen puolesta, että nykyinen prosentuaalinen valtionapujärjestelmä, joka meillä melkein kaikilla muilla hallinnonaloilla on, on aivan mieletön ja siitä pitäisi päästä suoriteperusteeseen nopeasti, koska semmoinen turha työ, jota tässä nyt yritetään vähän erikoisella tavalla välttää, on tietysti vältettävissä myös vähän parantamalla lakeja.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Ed. Pulliaisen kritiikki on mielestäni varsin paikallaan. Hän ainakin pääasiassa on mielestäni täysin oikeassa. Siinä hän erehtyy, kun hän mainitsi, ettei asiaan ole kiinnitetty aikaisemmin huomiota. Esimerkiksi vuosi sitten tässä salissa pienten valtionapujen yhdistämisen jälkeen yritettiin saada sisäasiainministeri ja valtiovarainministeri vastaamaan kysymykseen, miten pienten valtionapujen yhdistämisen jälkeen palo- ja pelastustoimen valtionapujen kulkeutuminen alun perin tarkoitettuun tarkoitukseen voidaan toteuttaa, mutta vastauksia silloin ei saatu.

Itse asiassa hallituksen esitys liittyy siihen edellisten hallitusten linjaan, joka kaiken aikaa on pyrkinyt säästämään. Tässä nyt on nimenomaan ollut valtion menojen säästämistä kysymys. 1970-luvulla säädettiin laki palo- ja pelastustoimen valtionavusta, ja kun se olisi merkinnyt hyväksytyn lain mukaan valtion menoissa lisäystä, kuntien tuloissa tietysti lisäystä pelastuspalvelun ja palotoimen järjestämiseen, valtiovarainministeri keksi keinon, millä pyrkiä valtion varoja säästämään. Niin eduskuntaan tuli vuosi toisensa jälkeen poikkeuslakeja, joilla alkuperäisen lain toteuttamista siirrettiin, ja vihdoin viimein kyseiset valtionavut yhdistettiin, ja nyt sitten vielä aiotaan leikata lopustakin 5 prosenttia.

Mielestäni hallituksen esitys pitäisi hylätä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

maa- ja metsätalousvaliokuntaan

20) Hallituksen esitys n:o 187 laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain muuttamisesta ja voimassaoloajan jatkamisesta

laki- ja talousvaliokuntaan

21) Hallituksen esitys n:o 188 laiksi yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain muuttamisesta

talousvaliokuntaan

22) Hallituksen esitys n:o 189 laiksi kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun lain 8 §:n kumoamisesta

valtiovarainvaliokuntaan

23) Hallituksen esitys n:o 191 laiksi kotimaasta tapahtuvaan aluksen hankintaan myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain muuttamisesta

sosiaalivaliokuntaan

24) Hallituksen esitys n:o 193 laeiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain 1 §:n ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

25) Hallituksen esitys n:o 194 asuntotuotantolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetäisiin toiseen lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ympäristöministeri Bärnlund: Arvoisa puhemies, värderade talman! Yhteiskunta

kantaa päävastuun väestön terveydenhoidosta ja koulutuksesta ja useista muista väestön perushyvinvointiin liittyvistä asioista. Asuntopolitiikasta esiintyy kuitenkin usein hyvinvointiyhteiskunnalle vieraita ajatuksia siitä, että markkinavoimat voisivat pääosin hoitaa asumisen ja siihen liittyvät ongelmat. Yhteiskunnan tehokasta panostamista asumiseen ei nähdä aina tarpeellisenä vaan useasti jopa asuntomarkkinoiden häiriötekijänä.

Vuonna 1987 Suomen Pankki vapautti rahamarkkinat varautumatta päätöksestä asuntomarkkinoilla aiheutuviin vaikutuksiin. Tämän seurauksena asuntojen hinnat ovat nousseet räjähdysmäisesti huolimatta siitä, että asuntotuotanto on noussut ennätysmäiselle tasolle. Hintojen noususta ovat hyötynneet asunnontarvitsijoiden kustannuksella erilaiset keinottelijat sekä myös rakentajat ja rahoituslaitokset. Kehitys on ollut myös koko kansantaloudelle haitallinen, koska se on ratkaisevasti kiihdyttänyt inflaatiota. Myös maan hinnan voimakas nousu on osaltaan kiihdyttänyt asuntojen hintojen kohoamista. Kehitys onkin tehnyt maanhankinnan erittäin edulliseksi sijoitusmuodoksi, jossa maakeinottelijan saaman kohtuuttoman voiton maksavat asunnonhankkijat.

Aivan viime aikoina asuntojen hintojen nousu on pysähtynyt, ja hinnat tulevat edelleen laskemaan. Asumismenot pysyvät kuitenkin edelleen kohtuuttoman suurina, koska asuntoluottojen korot ovat nousseet erittäin korkeiksi. Tilanne on johtamassa asuntonsa kalliilla hankkineita sellaisiin taloudellisiin vaikeuksiin, joista useat eivät selviä ainakaan ilman, että pankkien toimesta asuntolainoihin annetaan lyhennysvapaita vuosia, pidennetään laina-aikoja ja muutenkin kohtuullistetaan lainaehdot.

Tänä vuonna valmistuu noin 64 000 asuntoa. Lisäys edelliseen vuoteen verrattuna on arviolta 18 000 asuntoa. Asuntorakentaminen jatkuu vilkkaana myös vuonna 1990, vaikkakin tuotanto hieman supistuneeksi. Ensimmäisenä vuonna aloitettaneen noin 55 000 asunnon rakentaminen, joista 20 000 on aravatuotantoa. Osa tänä vuonna ja etenkin ensi vuonna valmistuvista vapaarahoitteisista asunnoista jäänee myymättä. Tällä hetkellä on jo nähtävissä, että myymättömien asuntojen osuus rakenteilla olevasta asuntotuotannosta on lisääntynyt.

Jo tämäkin kehitys osoittaa, että ajattelu-

tapa, jossa oletetaan vapaiden markkinavoi-
mien toimivan ja poistavan asunto-ongelmat,
ei perustu tosiasioihin. Nyt onkin yleisesti
hyväksyttävä periaate, jonka mukaan asumi-
nen on yhteiskunnan turvaama perusoikeus.
Tämä edellyttää poliittisella päätöksenteko-
tasolla tehtäväksi selkeät päätökset, joilla
myös markkinavoimat saadaan toimimaan
tavoitteiden mukaisesti. Olennaista on, että
lähivuosina asuntotuotannon rakennetta
muutetaan siten, että pääosa tuotannosta
toteutetaan hinta- ja laatuohjattuna tuotan-
tona.

Hallituksen esityksen tavoitteena onkin
asuntopolitiikan julkisten ohjauskeinojen
monipuolistaminen ja tehostaminen. Perus-
tettava asunto-olojen kehittämisrahasto ja
käyttöön otettava vuokra-asuntojen valtion
yhtenäislaina luovat erittäin perusedellytyksiä
aravajärjestelmän toimivuuden parantamiselle.
Käytännössä 95 prosentin valtion yhtenäislaina merkitsee sitä, ettei vuokratulojen
rahoitus riipu enää pankkien halusta myöntää
lainoja. Yhtenäislaina alentaa myös selvästi
korkeimpia aravavuokria ja samalla laina-aika
pitenee nykyisestä 27 vuodesta keskimäärin
noin 33 vuoteen. Tarkoituksena on jatkaa
lainajärjestelmän uudistamista vanhassa
aravavuokratolokannassa ja vuokratulojen
perusparannuslainoituksessa, jolloin vuokrat
eivät perusparannustapauksissaakaan
nousisi kohtuuttomasti.

Uudistuskokonaisuus merkitsee myös jous-
tavuuden lisäämistä aravajärjestelmään. Val-
tion asuntolainoista tulevat korko- ja lyhen-
nystulot voidaan käyttää suoraan asuntopo-
litiikan tarpeisiin. Rahaston varoja voidaan
käyttää tarvittaessa myös seuraavina budjet-
tivuosina. Näin parannetaan olennaisesti
asuntoviranomaisten toimintaedellytyksiä.

Uudistus vähentää aravajärjestelmää ny-
kyisin haittaavaa byrokratiata. Rakennutta-
jien ja kuntien asema helpottuu hankkeiden
toteutuksessa, mikä on omiaan edistämään
aravarakentamisen houkuttelevuutta. Näin
luodaan edellytykset aravatuotannon, erityi-
sesti aravavuokra-asuntojen lisäämiselle mer-
kittävästi lähivuosina.

Kohtuuhintaisten asuntojen tarjonnan li-
säämiseksi tehdään ensi vuonna mm. seuraavat
neljä ratkaisua:

1. Arava-asuntojen tuotantomääriä kasva-
tetaan ja aravavuokra-asuntojen tuotanto
nostetaan korkeimmalle tasolle 14 vuoteen.

2. Otetaan käyttöön erityinen asumisoikeuslainoitus, jossa 15—20 prosentin omalla pääomapanoksella asukas saa turvatuksen asunon.

3. Ryhdytään elvyttämään uudelleen asunto-osuuskuntajärjestelmiä ottaen huomioon Ruotsissa saadut kokemukset.

4. Luodaan kaikille kunnille lainsäädännölliset edellytykset 1.7.1990 lukien ryhtyä soveltamaan ns. hitas-järjestelmää. Tarkoitus on ottaa oppia niistä ongelmista, joita on todettu Helsingin kaupungin soveltamassa hitas-järjestelmässä. Myös Helsinki voisi liittyä uuteen hitasiin.

Lisäksi asp-järjestelmä on tehostumassa uuden asumisvähennyksen käyttöönoton ja hintatason vakiintumisen myötä.

Hallituksen asuntouudistuspaketti antaa erityisesti kunnille runsaasti uusia mahdollisuuksia nykyistä monipuolisempien ja tehokkaampien asuntopoliittisten keinojen käyttöön. Uudet keinot saadaan palvelemaan asunnon tarvitsijoita jo ensi vuonna, mikäli erityisesti asuntopulapaikkakuntien luottamus- ja virkamiesjohto toimii määrätietoisesti niiden hyödyntämiseksi. Kuntien ensi vuoden talousarvioissa ja asunto-ohjelmissa olisi otettava huomioon uudet keinot ja niiden edellyttämät rahoitus- ja suunnittelutarpeet.

Erityisen tähdellistä on, että ongelmakunnat tarttuvat rohkeasti tontti- ja kaavoituspolitiikkaansa. Keinoja siihen on jo olemassa ja eduskunnassa käsitellyssä olevat hallituksen maapolitiittiset esitykset tarjoavat niitä ratkaisevalla tavalla lisää ensi vuonna. Uusien keinojen täysimittainen hyödyntäminen edellyttää kunnilta poliittista tahtoa ja vastuullisuutta. Uudet menetelmät alkavat vaikuttaa tehokkaasti sitä nopeammin, mitä varhemmin kunnissa varaudutaan niiden käyttöön ottoon. Keskeisten kuntien tulisi poliittisella tasolla luoda erityinen maa- ja kaavoituspoliittinen toimintastrategia jo vuosille 1990 ja 1991. Ainoastaan näin voidaan turvata kohtuuhintainen asuminen tulevina vuosina.

Arvoisa puhemies, värderade talman! Valtion asuntopoliittikka on pitkään ollut lyhytjänteistä, jopa poukkoilevaa ja markkinavoimien riepottamaa. Edessämme näkyy nyt ehkä ensimmäistä kertaa realistiset mahdollisuudet paremmasta. Muutos ei välttämättä ole yhtäkkinen, mutta perusevää muutokselle ovat käsillä. Asuntopoliitikassa markkina-

voimat ovat hyvä renki, mutta huono isäntä. Asuntopoliitikassa, joka näkee asumisen ihmisen perusoikeutena, yhteiskunnan on otettava itselleen keinot, jotka tekevät markkinavoimista palvelijan. Hallitus on eduskunnalle antamallaan esityksillä sekä muilla ehdotuksilla, jotka lähikuukausina ovat tulossa eduskunnan päätettäväksi, ottamassa pitkän askeleen tähän suuntaan. Siirrymme 1990-luvulle asuntopoliittikan uudelleen tulemisen merkeissä.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Bärhund puhui kauniisti asuntopoliittikan periaatteista, ja suureen osaan voi yhtyä, voin olla samaa mieltä. Mutta se tässä häiritsee, että useat aikaisemmatkin kerrat nykyinen asuntoministeri ja edelliset asuntoministerit ovat puhuneet kauniisti, ovat luvanneet paljon, hallitus on laatinut ohjelmia, mutta ne ovat jääneet katteettomiksi mm. siitä syystä, että hallitus ei ole itse ollut halukas edes pyytämään eduskunnalta rahaa lainoittaakseen mm. vuokra-asuntotuotantoa.

Toinen mielestäni heikko kohta oli se, että vaikka ministeri Bärhund mielestäni varsin osuvasti kritisoi markkinavoimien valtaa, hän ei kiinnittänyt huomiota siihen, että itse asiassa myös tällä esityksellä, jonka hallitus nyt on eduskuntaan tuonut, lisätään markkinavoimien valtaa siltä osin kuin luovutaan aravaomistusasuntojen aravalainoituksesta ja siirrytään korkotukijärjestelmään, jolloin pankkien valta yhä enemmän kasvaa.

Ministeri puhui vuokrasta, enkä minä mene väittämään, että tämä hallituksen esitys olisi aiheuttamassa vuokrien kohoamista. Voi olla, niin kuin ministeri sanoi, mutta se tiedetään, että nyt suunnitellaan jopa 4 markan vuokrien korotuksia neliötä kohti. Toivoisin, että asuntoministeri tekisi kaikkensa, jotta tällaisia korotuksia ei tulla toimeenpääntämään, vaan että hallitus voisi vaikkapa vuokrasulun toteuttamalla estää nyt suunnitellut vuokrien korotukset.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua viehätti ministeri Bärhundin äskeisessä puheenvuorossa sen itsekriittinen sävy. Totuushan on se, että nykyhallituksessa oikea käsi on vapauttanut rahamarkkinoita ja vasen käsi on epätoivois-

saan ponnistellut mm. asunto-ongelmien kanssa, asuntojen hintojen nousun kanssa jne., aivan niin kuin ministeri äsken kuvasi.

Toisin sanoen ministeri Bärnlund on joutunut varsin epäkiitolliseen tehtävään hallituksen itsensä paljolti aiheuttamien ongelmien paikkaajaksi. Täytyy sanoa, että minulla on sympatioita ministeri Bärnlundin puoleen siitä, että kokoomussiipi on yrittänyt kaikella tavalla tuhota niitä edellytyksiä, joilla voitaisiin hoitaa näitä asioita, mitä ministeri Bärnlund on hoidettavakseen saanut, mutta demarienkin piikkiin menee jotakin. Se on aluepolitiikan lohko, joka on ministeri Liikasen rootelissa. Siinä todellakin vastuu on myös demareilla siitä, että politiikka on johtanut siihen tilanteeseen, missä tällä hetkellä ollaan.

Ed. Pohjola: Rouva puhemies! Minustakin ministeri Bärnlund on hyvin ansiokkaasti toiminut asuntopoliittisen remontin aikaansaamiseksi ja voin yhtyä näihin näkemuksiin ja käsityksiin, joita hän tässä ajaa. Ne ovat kaikki eteenpäin menoa. Ne ovat merkittävä askel tämän suuren ongelman korjaamiseksi, mutta näillä keinoilla tämä ongelma ei vielä ratkea. Esimerkiksi Alasen nuorisoasumisen työryhmän mietintö osoitti aivan selvästi, että tarvitaan vähintään 2 miljardia markkaa esimerkiksi nuorten asutuskysymyksen ratkaisemiseksi, eli tämä ongelma ei ratkea millään muulla kuin rahalla. Valtion tässä budjetissa siihen ei riittävästi osoiteta varoja.

Tiedän, että Vuokralaisten Keskusliitto on sitä mieltä, että ensi vuonna tulisi rakentaa 30 000 uutta valtion rahoittamaa asuntoa, joista 2/3 olisi vuokra-asuntoja. Se pitää tätä kohtuullisena. Tästä saimme eilen kuulla pääkaupunkiseudun vuokralaisyhdistyksen mielenosoituspäivänä eduskunnan rappusilla, joten huolimatta siitä, että nämä toimenpiteet ovat hyviä ja oikean suuntaisia, niin käsitykseni mukaan ne eivät vielä ole riittäviä. Tässä mielessä eduskunnalta vaadittaisiin hyvin pontevaa otetta ministeri Bärnlundin tueksi ja jopa sen ohimenemiseksi näistä esityksistä.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni on ehkä hieman yllättävä, mutta en halua missään tapauksessa arvostella ministeri Bärnlundin toimintaa tässä,

vaikka olen sitä mieltä, että nyt ollaan ehkä kaiken kaikkiaan valitsemassa tyhmä suunta.

Niillä toimintavaltuuksilla, mitä asuntoministerillä on, ei voi paremminkaan tehdä, mutta väittäisin, että tämä tapa hoitaa asuntopulaa, joka nyt on otettu, tulee olemaan hyvin kallis ja myös aika hidas. Se johtuu siitä, että keskipitkälläkin aikavälillä meidän asuntokantamme on aika kiinteä. Sitä voidaan nyt rakentaa vähän nopeammin, mutta ei se siihen asuntokantaan niin tavattomasti vaikuta, ja sen takia asuntopulan toinen puoli on se, että jotkut toiset taas asuvat vähän leveämmin. Nyt semmoinen asuntopolitiikka, joka yrittää sinänsä pitää asumisen halpana, samalla tukee niitä, jotka tavallaan asuvat tarpeettoman leveästi, ja hidastaa tilan tekemistä asuntokannassa niille, jotka ovat todella asuntojen tarpeessa. Tällä politiikalla joudutaan siihen tilanteeseen, joka on esimerkiksi Ruotsissa, jossa asuntoväljyys on kohtuuttoman suurta muuhun kulutustasoon verrattuna, mikä on myös ekologisesti aika tyhmää, koska sen turhan asuntokannan lämmittämiseen ja muuhun menee aika paljon varoja. Sen takia hyvä asuntopolitiikka olisikin sellaista, jossa asunnot ovat niin kalliita kuin ne ovat ja sitten ihmisillä olisi varaa niihin. Se edellyttäisi tulojen tasausmenetelmiä ja tavallaan niiden rahojen, jotka nyt käytetään asuntopolitiikkaan, käyttämistä perusturvaan tai tämän kaltaisiin asioihin. Silloin me saisimme todennäköisesti paljon nopeammin helpotetuksi niiden tilannetta, joiden tilanne nyt on huono.

Ympäristöministeri Bärnlund: Arvoisa puhemies! Ed. Soininvaaran mainitsema ongelma on todellinen, mutta siihen puuttuminen ei ole kovin helppoa, koska tuskin voidaan väittää yleisesti ottaen, että asuminen olisi halpaa Suomessa. Mutta jotkut ihmiset asuvat kieltämättä suhteellisen edullisesti. He ovat niitä, jotka ovat kauan sitten ostaneet asuntonsa ja maksaneet kaikki siihen liittyvät lainat ja voivat nyt suhteellisen pienellä hoitovastikkeella asua ehkä turhankin tilavassa asunnossa. Vaikuttaminen tehokkaasti tähän ihmisryhmään on tietenkin sekä käytännön että periaatteellisella tasolla hyvin hankala kysymys. Jos ed. Soininvaaralla tässä suhteessa on jokin helppo ratkaisu, niin tietysti mielellään kuulisi, mikä se mahtaisi olla.

Ed. Pohjolalle sanoisin, että se arava-vuokra-asuntojen tuotantotavoite, joka on hallituksen ensi vuoden talousarvioehdotuksessa, 14 000 vuokra-asuntoa, on erittäin kunnianhimoinen ottaen huomioon ne valmiudet, joita kunnissa tällä hetkellä on valmistella ja läpiviedä vuokra-asuntohankkeita. Toivon hartaasti, että tämä 14 000 asunnon tavoite voidaan ensi vuonna saavuttaa, että kunnat piristyvät syksyn mittaan sekä vuokra-asuntopolitiikassaan että maapolitiikassaan, mutta kovin paljon tätä korkeammalle ei tällä hetkellä ole realistista ensi vuonna päästä.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! On tietysti sillä tavalla, ettei ole teknisesti kovinkaan vaikeata tehdä nykyisin halvasta asumisesta kallista. Siihen varmasti hyviä ideoita riittää. Eri asia, onko se poliittisesti kovin helppoa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään toiseen lakivaliokuntaan.

26) Ed. Soininvaaran ym. lakialoite n:o 83 laiksi rikkipäästöjen verottamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Oppositioyhmät asettivat viime keväänä vihreän liiton aloitteesta ns. haittaverotyöryhmän pohtimaan erilaisia veronluonteisia keinoja parantaa ympäristön tilaa. Haittaverotyöryhmä sai mietintönsä valmiiksi viime kesänä. Mietinnössä esitetään keskusteluun lukuisia ympäristöveroja. Olemme nyt saataneet lakiesityksen muotoon yhden näistä veroista, rikinpäästöveron. Esitämme sen asteittain kohoavaksi siten, että aloittaisimme 6 markasta kilo laskettuna alkuainerikille ja nostaisimme sen asteittain sitten siitä kor-

keammaksi. On tärkeätä, että yritykset osaisivat ennakoida tulevan veron, ja sen takia on tärkeätä, että se jo tässä vaiheessa asetetaan sen korkuiseksi kuin se on tulossa.

Ensimmäinen kysymys on, miksi tämä vero on parempi kuin hallituksen esittämä energiavero. Vihreän eduskuntaryhmän kantana ilmoitan, että hallituksen esittämä puhdas energiaveron käyttö tulee varmasti osoittautumaan välttämättömyydeksi, kunhan yleinen mielipide tajuaa, millaiseen umpikujaan kasvihuoneilmiö on saattanut koko maailman energiahuollon.

Esitetty energiaveron on vain aivan liian pieni, jotta sillä olisi energian kokonaiskulutukseen mainittavaa vaikutusta. Meidän esittämämme rikkivero on kuitenkin parempi. Se nostaa energian hintaa suunnilleen yhtä paljon kuin hallituksen esitys. Niinpä se alentaa energian kulutusta saman verran. Sen lisäksi se ohjaa energian tuotantoa ympäristöystävällisempään suuntaan, mitä hallituksen esitys ei tee.

Miksi vero sitten on parempi kuin normi? Olemme käyneet tästä pitkiä keskusteluja, enkä halua käyttää siihen aikaa sen enempää. Siis aivan lyhyesti: rikkivero ja rikinpoistotoimet tehokkaimmalla mahdollisella tavalla siten, että tavoiteltu päästöjen vähennys saadaan aikaan pienimmillä mahdollisilla kansantaloudellisilla kustannuksilla. Hyväkin normiohjaus on aina kömpelöä. Siksi se tuhlaa voimavaroja. Rikkipolitiikka on myös melko kallista. Juuri sen takia on tärkeätä, että toimenpiteet ovat tehokkaita eikä niissä tuhlaata rahaa.

Olen saanut lehdistä lukea, että ympäristöveroja aikaisemmin totaalisesti vastustanut Teollisuusliittokin on nyt vähän jo liikahtanut. Enää ei vastusteta ajatusta sinänsä, nyt vaaditaan sen toteuttamista kaikissa maissa yhtä aikaa. Sinänsä Teollisuusliiton ajatus on kannatettava. Kansainväliseen yhteistyöhön on pyrittävä, jotta ympäristöverot voitaisiin aikanaan nostaa niin korkeiksi, että ne takaavat tuotantotapojen muuttumisen. Nyt käsiteltävät verot ovat kuitenkin niin vaatimattomia, että kansainvälinen kilpailukyky ei niistä vaarannu varsinkaan, kun samalla on mahdollista alentaa muuta verotusta. Edelleen Suomi alkaa ympäristöverojen soveltamisessa olla jälkijunassa. Se on enemmän jarru muiden toimille kuin veturi.

Esimerkiksi Ruotsissa Suomen saamaa kilpailuetua pidetään perusteena sille, että Ruotsi ei voisi tässä asiassa edetä niin nopeasti kuin muuten voisi.

Edelleen nykyinen taloudellinen tilanteemme jopa kohentuisi puunjalostusteollisuutemme vientiä vähän jarruttavista veroista. Haluan tässä yhteydessä keskustella ilmiöstä, josta meillä on puhuttu aika vähän. Sen nimi on Hollannin tauti. Sen nimenä voisi olla myös Suomen tauti, mutta yleensä malan näkee paremmin toisen silmässä. Kysymys on siitä, että yksi ylivoimainen vientituote, joka Hollannissa oli öljy, nostaa paikallisen valuutan kurssin niin korkeaksi, että muu teollisuus alkaa kuolla. Tämä tilanne meillä on tällä hetkellä Suomessa. Meillä on liian korkea valuutan arvo, ja se tappaa meidän kotimarkkinateollisuuttamme, se tappaa meidän telakkamme ja kaikkea muutakin vientiteollisuutta.

Markan korkea kurssi johtuu puunjalostusteollisuuden aivan liian hyvästä taloudellisesta tilanteesta. Sen takia, jos puunjalostusteollisuuden vientiä vähän verotettaisiin, meillä tulisi tilaa valuuttapolitiikassa devalvointiin. Silloin meidän muu teollisuutemme voisi vähän paremmin. Tämä on seikka, jota meidän kannattaisi pohtia aika nopeasti niin kauan kuin meillä yleensä sitä muuta teollisuutta enää on.

Edelleen ympäristöveroja ja yleensä välillistä verotusta puoltaa se seikka, että me olemme joka tapauksessa integraatiokehityksestä huolimatta menossa Euroopassa vapaampiin työmarkkinoihin. Se tarkoittaa sitä, että Pohjoismaiden, kaikkien Pohjoismaiden, joissa tuloverotus on korkeampaa kuin muissa maissa, on vaikeata pitää korkeasti koulutettua työvoimaa maassa. Sen takia verotusta tulee tuloverosta siirtää sellaisiin kohteisiin, joiden on vaikeampi päästä verotusta pakoon. Tämä voidaan tehdä ilman, että se johtaa tuloerojen kasvattamiseen. Se vaatii vähän kekseliäisyyttä, mutta ei ole mahdotonta.

Tämä eräänlaisena puheenvuorona myös täällä käytyyn liikevaihtoverokeskusteluun. Todettakoon, että liikevaihtoverot ja ympäristöverot tavallaan kilpailevat samasta tilasta veromarkkinoilla, ja olisi paljon parempaa korottaa kolmella miljardilla ympäristöveroja kuin korottaa kolmella miljardilla liikevaihtoverotusta.

Arvoisa puhemies! Kysymys ympäristöveroista tai laajemmin taloudellisista ohjauskeinojen käytöistä ympäristöhaittojen vähentämiseksi elää koko ajan. Ryhmä toisensa jälkeen on tarkistanut niihin kantaansa. Sama kehitys näkyy myös ulkomailla. Ympäristöveroja ollaan kaikkialla, nykyisin jopa sosialistisissa maissa, ottamassa yhdeksi ympäristöpolitiikan tärkeimmistä keinoista. Tämä on kysymys, jonka edelleen valmistelemiseksi toivoisi yhteistyötä ja vilpittöntä keskustelua sekä yli puoluerajojen että yli hallitus — oppositio-akselin.

Tältä osin olen ilolla pannut merkille myös valtiovarainministeri Liikasen keskustelut ja neuvotteluhaluukkuuden tässä kysymyksessä, joka selvästi poikkeaa hallituksen keskustelusta ja neuvotteluhaluukkuudesta kaikissa muissa kysymyksissä. Yhtenä ja toivottavasti tärkeänä ajatustenvaihtoforumina vihreä eduskuntaryhmä tarjoaa sunnuntaina 29 päivä tätä kuuta eduskunnassa pidettävää ympäristöveroseminaaria. Toivomme siis yleensä tästä asiasta vilkasta ja enakkoluulotonta keskustelua. Opposition yhdessä nyt tekemä aloite olkoon yksi puheenvuoro tähän keskusteluun.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän erinomaisen hyvän lakialoitteen on allekirjoittanut se ryhmä, joka on käsitellyt tätä asiaa eduskunnan piirissä, opposition piirissä. On hyvä pöytäkirjaan merkitä, että olen samalla kannalla, vaikka ei ollutkaan tilaisuutta allekirjoittaa tätä lakialoitetta.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Mieluusti toivoo esittelyssä olevalle lakialoitteelle vakavaa käsittelyä eduskuntakoneistossa täysistunnon jälkeen. Kun tällaisen toiveen esittää, sen voi pohjata niihin ensimmäisiin kokemuksiin, mitä hallituksen ns. haittaverojen osalta on tämän talon käsittelyssä tähän mennessä saatu. Ei juurikaan löydy asiantuntijaa, joka olisi sitä mieltä, että hallituksen esittämät haittaverot olisivat haittaveroja ympäristöverojen alkuperäisessä ja aidossa mielessä, siinä, että ne ohjaisivat kulutusta ja tuotantoa ympäristön kannalta kestävämpään suuntaan. Tätä ne eivät todellakaan merkitse, vaan hallituksen esitykset sallivat esimerkiksi sen, että kahdesta vaikkapa hiiltä käyttävästä lämpölaitoksesta,

joista toinen puhdistaa sataprosenttisesti päästönsä ja toinen tupruttaa sataprosenttisesti kaikki liat ulos, kummankin haittavero hallituksen esittämässä muodossa on täsmälleen saman suuruinen.

Juuri tämän tyyppiseen ongelmaan esitellyssä oleva lakialoite tuo radikaalin parannuksen. Tämän mukaanhan päästöjä haitta-erotetaan päästöjen perusteella eikä sen perusteella ja mukaisesti, minkä verran kyseinen laitos polttoainetta käyttää. Tässä mielessä tätä aloitetta voi todella tervehtiä oikean suuntaisena ympäristöverona, ja toivottavaa on, että valiokuntakäsittelyssä tähän vakavasti paneudutaan ja vaihdetaan hallituksen fossiilisten polttoaineiden haittavero ed. Soininvaaran lakialoitteen mukaiseen rikinpäästöveroon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan

27) Ed. Jouppilan ym. lakialoite n:o 85 laiksi tulo- ja varallisuusverolain 101 §:n muuttamisesta

sosiaalivaliokuntaan

28) Ed. Rantasen ym. lakialoite n:o 86 laiksi rintamasotilaseläkelain 9 §:n muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan

29) Ed. Laaksosen ym. lakialoite n:o 87 laiksi vuodelta 1990 toimitettavassa valtionverotuksessa sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista sekä laiksi perintö- ja lahjaverolain 12 ja 14 §:n muuttamisesta

30) Ed. P. Leppäsen ym. lakialoite n:o 88 laiksi auto- ja moottoripyöräverosta annetun lain 17 §:n muuttamisesta

31) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 29 (A n:o 13)

pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna perjantaina kello 13, kyse-lytunti tänään kello 17.

Täysistunto lopetetaan kello 16.20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

